

Historisch bewustzijn

Ashley Terlouw

Een nieuw jaar en een nieuwe jaargang van A&MR: tijd om vooruit te kijken? Of is het beter om eens aandacht te hebben voor het belang van historisch bewustzijn?

Migratie is zo oud als de mens zelf. In feite zit het minder in de genen van de mens om levenslang op één plek te blijven dan om als nomade door de wereld te trekken. Maar met de komst van landbouw en veeteelt en daarna grenzen en staatssoevereiniteit, werden mensen huismussen. Toch heeft naar schatting 98% van de Nederlanders buitenlandse voorouders, gezien over vijf eeuwen (zie Vijfeeuwenmigratie.nl). De geschiedenis laat zien dat immigratie toenam in periodes dat het goed ging met Nederland en afnam als het economisch slechter ging. Immigratie lijkt dus alles te maken te hebben met welvaart zoals armoede met emigratie. Bij vluchtelingen is het de situatie in het herkomstland. Ze slaan op de vlucht voor oorlogen, onderdrukking en inmiddels ook klimaatverandering.

Structurele veranderingen werden bijna altijd door individuen tot stand gebracht, maar dat werd hen even vaak niet in dank afgenomen. Soms werden ze zelfs vervolgd vanwege hun vernieuwende ideeën. Landen die hen opvingen, voeren daar vaak wel bij. De geschiedenis zou ons ervan bewust moeten maken dat wij onze welvaart deels hebben vergaard ten koste van landen die we nu ontwikkelingslanden noemen. Het is niet zinnig om ons daar nu nog schuldig over te voelen, schuld is niet overerfelijk, maar het geeft ons wel een bijzondere verantwoordelijkheid.

Soms schort het aan bewustzijn van onze migratiegeschiedenis. Toen Nederland in 2015 werd geconfronteerd met bijna een verdubbeling van het aantal asielzoekers ten opzichte van een jaar eerder (2014: 25.000 en in 2015 45.000), werd vergeten dat we dat al eerder hadden meegemaakt: in 1994, ten tijde van de oorlog in voormalig Joegoslavië (1992: 20.000, 1993: 35.000 1994: 53.000). Nederland was totaal onvoorbereid op het organiseren van opvang van de vluchtelingen en de nareizigers. Eduard Nazarski, directeur van Amnesty International Nederland, riep in 2015 het Comprehensive Plan of Action van 1989 in herinnering. Dit plan redde 1,6 miljoen Vietnamese bootvluchtelingen. Waarom kunnen we nu niet opnieuw zo'n veelomvattend actieplan maken voor de mensen die in de Middellandse Zee verdrinken, vroeg Nazarski zich af.

Zijn we zoveel minder solidair geworden? Komt dat doordat onze laatste oorlog inmiddels zolang geleden is dat slechts de zeer ouden die zich nog kunnen herinneren? Komt het door onze toegenomen welvaart terwijl ons angst wordt aangepraat dat vreemdelingen onze banen inpikken, onze waarden aantasten en terroristische aanslagen plegen? Volgens de eind 2017 uitgebrachte Bosatlas van de veiligheid is het gevaar om te sterven door terrorisme verwaarloosbaar klein in vergelijking met de kans om te overlijden door een ongelukkige val of door een bijensteek.

Alleen kennis kan leiden tot goede beslissingen en kennis kan niet bestaan zonder kennis van het verleden. In deze negende jaargang van A&MR zal telkens een historicus de column schrijven en ons helpen lessen te leren uit het verleden.